

הסוגיה

גמרא כתובות ז'.

אמר רבי חלבו אמר רב הונא א"ר אבא בר זבדא אמר רב אחת בתולה ואחת אלמנה טעונה ברכה ומי אמר רב הונא הכי והאמר רב הונא אלמנה אינה טעונה ברכה לא קשיא כאן בבחור שנשא אלמנה כאן באלמון שנשא אלמנה. ואלמון שנשא אלמנה לא והאמר רב נחמן אמר לי הונא בר נתן תנא מנין לברכת חתנים בעשרה שנאמר {רות ד':ב'} ויקח עשרה אנשים מזקני העיר ויאמר שבו פה וישבו ובוועז אלמון שנשא אלמנה הוה. מאי אינה טעונה ברכה דאמר רב הונא אינה טעונה ברכה כל ז' אבל יום אחד טעונה ברכה. אלא הא דתניא שקדו חכמים על תקנת בנות ישראל שיהא שמח עמה ג' ימים במאי אי בבחור האמרת שבעה אי באלמון האמרת יום אחד. איבעית אימא באלמון יום אחד לברכה ושלישה לשמחה ואיבעית אימא בבחור שבעה לברכה ושלישה לשמחה מיתיבי מברכין לבתולה שבעה ולאלמנה יום אחד מאי לאו אפילו אלמנה שנשאת לבחור לא לאלמון אבל לבחור מאי שבעה אי הכי ליתני מברכין לבתולה שבעה ולאלמנה שנשאת לבחור שבעה ולאלמנה יום אחד. מילתא פסיקתא קתני דליכא בתולה דבצרה משבעה וליכא אלמנה דבצרה מיום אחד.

גופא

אמר רב נחמן אמר לי הונא בר נתן תנא מנין לברכת חתנים בעשרה שנאמר {רות ד':ב'} ויקח עשרה אנשים מזקני העיר ויאמר שבו פה ורבי אבהו אמר מהכא {תהלים ס"ח:כ"ז} במקהלות ברכו אלהים ה' ממקור ישראל. ורב נחמן בהאי קרא דרבי אבהו מאי דריש ביה מיבעי ליה לכדתניא היה ר"מ אומר מנין שאפילו עוברים שבמעו אמר שירה על הים שנאמר במקהלות ברכו אלהים ה' ממקור ישראל ואידך אם כן לימא קרא מבטן מאי ממקור על עסקי מקור. ורבי אבהו בהאי קרא דרב נחמן מאי דריש ביה ההוא מיבעי ליה למידרש עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית דאי סלקא דעתך לברכה לא סגי דלאו זקנים. ואידך אי סלקא דעתך למידרש לא סגי דלאו עשרה אין לפרסומי מילתא וכדאמר ליה שמואל לרב חנא בגדתאה פוק ואייתי לי בי עשרה ואימא לך באנפיהו המזכה לעובר קנה והלכתא המזכה לעובר לא קנה.

תנו רבנן

מברכין ברכת חתנים בבית חתנים ר' יהודה אומר אף בבית האירוסין מברכין אותה. אמר אביי וביהודה שנו מפני שמתייחד עמה. תניא אידך מברכין ברכת חתנים בבית חתנים וברכת אירוסין בבית האירוסין ברכת האירוסין מאי מברך רבין בר רב אדא ורבה בר רב אדא תרווייהו משמיה דרב יהודה אמרי בא"י אמ"ה אשר קדשנו במצותיו וצונו על העריות ואסר לנו את הארוסות והתיר לנו את הנשואות על ידי חופה וקדושין רב אחא בריה דרבא מסיים בה משמיה דרב יהודה בא"י מקדש ישראל על ידי חופה וקדושין. מאן דלא חתים מידי דהוה אברכת פירות ואברכת מצות ומאן דחתים מידי דהוה אקידושא.

מצות אימתי מברך עליהן. ר' יוחנן אמ'. עובר לעשייתן. רב הונא אמ'. בשעת עשייתן. אתייה דרב הונא כשמואל. דאמ' ר' יוסי ביר' 25 בון בשם שמואל. כל (כ)[ה]מצות טעונות ברכה בשעת עשייתן חוץ מתקיעה וטבילה. ויש אומ'. קידושין בבעילה. אמ' ר' יונה.

יהודה

רש"י כתובות ז':

שמתייחד עמה – באירוסין כדי שיהא לבו גס בה כדלקמן (דף יב.) לפיכך מברכין ברכת חתנים מתחלה דתניא במסכת כלה כלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה.

שיטה מקובצת כתובות ז':

ופי' הגאונים כתב וז"ל אמר אביי וביהודה שנו פי' הא דמברכין ברכת נשואין במקום שעושין אירוסין מפני שדרך לייחד חתן וכלה באירוסין לפיכך מברכין ברכת נישואין באירוסין שאם בא לידי הרגל דבר יעשה בהיתר דכיון דברכו ברכת נשואין ככניסת חופה דמי ואף על גב דלא כתיבא כתובה כל כמה דאפשר להדורי בהיתרא מהדרין, ע"כ

ואסר לנו את הארוסות

רש"י כתובות ז':

ואסר לנו את הארוסות – מדרבנן שגזרו על הייחוד של פנויה ואף ארוסה לא התירו עד שתיכנס לחופה ובברכה כדפרישית כלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה ואדרבנן נמי מברכין וצונו ואסר לנו כדאשכחן בנר חנוכה

שיטה מקובצת כתובות ז':

וזה לשון שיטה ישנה: ואסר לנו את הארוסות וכו'. אסר לנו את הארוסות מדכתיב חופה באורייתא כדרשין לקמן מאורסה לא נשואה כדאמרינן מאי נשואה אילימא נשואה ממש וכו' אלא שנכנסה לחופה ולא נבעלה ש"מ דאכתי מחסרה מסירה וכיון דבעיא מסירה לחופה ש"מ דלא קניא לה לגמרי הילכך **הויא לה כארוסת אחר לגביה ואסירא ליה כדין אשת איש** כך פירשו הרא"ה והרשב"א ז"ל. ורש"י ז"ל פירש ואסר לנו את הארוסות. דרבנן הוא שגזרו על הייחוד של פנויה אף ארוסה וכו' ע"כ. ורבינו האי גאון ז"ל כתב בתשובה וז"ל ואשר אמרת מההיא האסורה לארוסות אם שלא על ידי חופה וקדושין כל הנשים אסורות שאלה היא אלא **שהדבר ברור כי לא בעבור הקידושין אלא בעבור החופה** יען כי הארוסה אסורה שלא על ידי חופה ואם קידש איש אשה אסור הוא לפגוע בה בדרך להביאה אל בית הסתר לבוא עליה או ליכנס בסתר לבית חמיו לבא עליה אף על פי שהיא מקודשת לו צא וראה שהרי נשמע הבא על ארוסתו בבית חמיו רב אמר הולד ממזר ושמואל אמר הולד שתוקי **וטעמא דמדאפקרא נפשה לגבי ארוסא אפקרא נפשה לאחרני נמי**¹ דאלמא לא שרי לה לאפקורי נפשה לדידיה והלכה כרב באיסורי אלמא נתברר כי צריכה

¹ ראה יבמות סט, ב - ' איתמר: הבא על ארוסתו בבית חמיו - רב אמר: הולד ממזר, ... מ"ט? דאמרינן: מדאפקרא נפשה לגבי ארוס - אפקרא נפשה לעלמא, ומתני' - שהיו שניהם חבושים בבית האסורין'.

חופה ומזאת האסורה אנו אומרים ואסר לנו את הארוסות ומנהג ישראל שמכניסים את הארוסה עם בעלה לחופה בהילולים ומתוך כך נקרא בי הילולא ועל ידי זאת תהא הארוסה מותרת לו, ע"כ.

אופי הברכה - ברכת המצוות? קידוש? שבח?

רמב"ם אישות ג'

(כג) כל המקדש אשה, בין על ידי עצמו בין על ידי שליח, צריך לברך **קודם** הקידושין, הוא או שלוחו, ואחר כך מקדש, כדרך שמברכין קודם כל המצוות. ואם קידש ולא בירך, לא יברך אחר הקידושין, שזו ברכה לבטלה, מה שנעשה כבר נעשה:

(כד) כיצד מברך, ברוך אתה י"י א-להינו מלך העולם אשר קידשנו במצוותיו והבדילנו מן העריות ואסר לנו את הארוסות והתיר לנו את הנשואות על ידי חופה וקידושין ברוך אתה י"י מקדש ישראל: זו היא ברכת אירוסין. ונהגו העם להסדיר ברכה זו על כוס של יין או של שיכר. אם יש שם יין, מברך על היין תחילה, ואחר כך מברך ברכת אירוסין, ואחר כך מקדש. ואם אין שם יין ולא שיכר, מברך אותה בפני עצמה:

+/השגת הראב"ד/ צריך לברך קודם קדושין או הוא או שלוחו ואחר כך מקדש. א"א אין אנו אומרים כן אלא מקדש ואחר כך מברך והטעם מפני שהדבר תלוי בדעת אחרים שאם תמשך האשה ולא תרצה לקבל הרי הברכה לבטלה, וזה הטעם לברכת האב שמברך להכניסו בביתו של אברהם אבינו. +

ראב"ד מילה ג'

(א) אבי הבן מברך א'ק'ב'ו' להכניסו בביתו של אברהם אבינו כו' עד ויש מי שהורה שיברכו אותה בית דין או אחד שבעם ואין ראוי לעשות כן – א"א: מסתברא כמאן דאמר בית דין או מיוחד שבעם. ונהגו אצלנו שהסנדקוס מברך.

הגהות מיימוניות אישות ג':ס

[ס] כך נוהגין בארץ מערב אבל במלכות אלו אין המקדש מברך אלא אחר ולפיכך נהגו שאין מברכין אלא אחר האירוסין וכ"כ בס"ה וכן הנהיג מו' רבינו שי' וכן השיב לי בתשובה שבזה הוא רואה מנהג אבותינו ומנהגנו מה"ט כיון שאין המצוה מוטלת על המברך ועוד דלמא הדרי בהו לאחר שברך ונמצא ברכה לבטלה והא דאמרינן כל המצות כולן מברך עליהן עובר לעשייתן היינו כשהמצוה מסורה ביד המברך וגדולה מזו כתב ר"ת על אבי הבן המברך להכניסו בביתו לאחר המילה עוד האריך הרבה. אכן ברוב מקומות ובקהלות נוהגין כשמקדשין בשעת נישואין שמברכין ברכת אירוסין תחילה והדר מקדשין ואז מברכין ברכת נישואין והנה רבינו משולם היה אומר דברכת אירוסין ונישואין אין צריכין ב' כוסות ולא דמו לברכת המזון וקידוש דאמר בערבי פסחים דתרי מיילי נינהו דהתם זה קודם סעודה וזה לאחר סעודה. אבל ר"ת פי' דצריכין שני כוסות דאמר בכתובות אומרים ברכת אירוסין בבית אירוסין וברכת נישואין בבית חתנים ורגילים להיות זה בלא זה ופעמים רבות אדם מקדש אשה ואינו נושאה עד לאחר זמן. ועוד דמנהג אבותינו תורה שנהגו לקרות הכתובה בין ברכת אירוסין לברכת נישואין ולהפסיק מתכוונים הילכך צריכים שתי כוסות וכן הנהיג מורי רבינו ז"ל כר"ת. וכמחלקותם בזה כך נחלקו בברכת המזון ושבע ברכות עיין בהלכות ברכות פ"ב ועיין בתוס' פ"ק דפסחים וכתב ה"ר פרץ מצרפת שרבינו יחיאל מפרי"ש היה נוהג ומנהיג לברך החתן לקדש את האשה ע"פ הירושלמי דברכות ע"כ:

רמב"ן כתובות ז':

וצונו על העריות ואסר לנו את הארוסות – ויש לשאול היכן מצינו ברכה כגון זה שמברכין על מה שאסר לנו הב"ה, והלא אין אדם מברך שאסר לנו אבר מן החי והתיר לנו את השחוטה. ועוד מה ענין עריות לכאן. ועוד שעכשו אינה נתרת לו, ולמה יברך.

ואפשר מפני שהקידושין דבר תורה והחופה לארוסה מדברי סופרים הוצרך לברך על הקידושים שהב"ה קדש את ישראל בקדושת קדושים, ואסר לנו העריות, שאין הקידושים תופסין בהם. **ואם יברך מקדש ישראל על ידי קידושין השומע סבור שהארוסה מותרת לארוס.** לפיכך הוצרכו לפרש ואסר לנו את הארוסות. ועוד שאפילו חופה דאורייתא, כיון שהחופה והקידושין אינן נעשין בבת אחת, **וחצי המצוה נעשית בקידושין,** הוצרך לברך עליהם מקדש ישראל, שכל המצות מברך עליהם עובר לעשייתן. ואלו החופה היה נעשית עכשו היו מברכין אשר קדשנו במצותיו וצונו על הקידושין והחופה, כמו שמברכין על השחיטה. ועכשו לא היו יכולין לברך אשר קדשנו על קידושין ועל החופה, שהרי אין החופה נעשית עכשו. ולא יכולין לומר אשר קדשנו על הקידושין, שלא מצינו שיברך אדם על מצוה שאין עשייה זו גמר מלאכתה. לפיכך הוצרכו לברך אשר קדשנו על העריות והתיר לנו האחרות שקידושין תופסין בהם, והודיעו שהן אסורות אלא על ידי חופה וקידושין, **שנמצא כמי שמברך על קדושתן של ישראל. ודמיה לקדושה דאיתמ' בגמרא שמברכין אשר בחר בישראל וקדשם בקדושת שבת,** ולא על איסור שבת, אף זו על שבחר בישראל שקדשם באסור להם ובמותר להם. ונראה מזה שאין חותמין מקדש ישראל על ידי חופה, אע"פ שכתוב במקצת נוסחאות, לפי שאין ראוי לחתום על החופה שאינה נעשית עכשו. ועוד שמקדש ישראל הוא מעין הפתיחה, שקדשה בכל עסקי נישואין. לפיכך אין לחתום אלא מקדש ישראל בלבד. וכתב רבי' האי"י גמ' היא בהדיא מקדש ישראל, וכך חותמין בב' ישיבות מימות חכמים הראשונים עד עכשו. ותוספת זו שאתם מוסיפין גרעות היא, שאין קדושת ישראל תלויה בכך, ונאה לכם לחזור להלכה ולמנהגנו בהסכמת הכל, עכ"ל רבי' האי"י גאון. ובהלכות רבתי' מצאתי בא"י מקדש ישראל על ידי חופה וקידושין. ובכתב ידו נמחק על ידי חופה וקידושין. ופי' הנישואין – אותן שהן נשואות לנו על ידי חופה וקידושין. ור"ת הגיה והתיר לנו הנשואות. ואין צורך. ורבי' הגאון פירש והתיר לנו (הנשואות) על ידי חופה וקידושין. ואין מנהג בישיבה לומר את הנשואות.

רא"ש מסכת כתובות פרק א סימן יב

ת"ר מברכין ברכת חתנים בבית חתנים רבי יהודה אומר אף בבית האירוסין מברכין אותה. אמר אבי" ביהודה שנו מפני שמתייחד עמה. תניא אידך מברכין ברכת חתנים בבית חתנים וברכת אירוסין בבית האירוסין. **כתב רב אחאי (פ' חיי סי' טז) דברכת אירוסין בי'.** וה"ר שמואל הנגיד **נחלק עליו ואמר שאין צריך י' אלא לברכת חתנים בלבד שלא הזכירו י' אלא בה.** ועוד הרי קידושין בפני ב' ואתה מצריך עשרה. **ול"נ דברי רב אחאי דלמאי דילפינן מבעז הר' בועז עשה גם ברכת אירוסין בעשרה ולמאי דילפינן ממקהלות גם ברכת אירוסין על עסקי מקור בא דאי אפשר לישא בלא ברכת אירוסין ודי בשנים לקידושין ובברכה צריך עשרה.** ויש שכתבו שצריך לברך ברכת אירוסין **קודם** קידושין כדאמר (פסחים דף ז ב) כל הברכות כולן מברכין עובר לעשייתן.

ויש שכתבו שצריך לעשות אחר האירוסין דילמא הדרא בה האשה והויא לה ברכה לבטלה. ועוד שבכל המצות לפי שמזכירין עשיית המצוה מברכין עליהן עובר לעשייתן אבל כאן אין מברכין אשר קדשנו לקדש האשה וכיון שאין מזכירין עשיית המצוה אין צריך לברך עובר לעשייתן. מאי מברכין. אשר קדשנו במצותיו וצונו על העריות ואסר לנו את הארוסות והתיר לנו את הנשואות על ידי חופה וקידושין ברוך מקדש ישראל וכו' ונהגו האידנא מקדש ישראל על ידי חופה וקידושין. יש מקשין על נוסח ברכה זו למה אין מברכין אשר קדשנו במצותיו וצונו לקדש את האשה ועוד היכן מצינו ברכה כזאת שמברכין על מה שאסר לנו הקדוש ברוך הוא והלא אין אנו מברכין שאסר לנו אבר מן החי והתיר לנו את השחוט ועוד מה ענין להזכיר עריות בכאן. ועוד מה לנו להזכיר חופה בכאן כיון שמברכין ברכת ארוסין בבית האירוסין ובלא חופה.

ונ"ל כי ברכה זו אינה ברכה לעשיית המצוה כי פריה ורביה היינו קיום המצוה ואם לקח פלגש וקיים פריה ורביה אינו מחוייב לקדש אשה וכן הנושא זקנה איילונית או עקרה וכן סריס חמה שנשא מברכין ברכת חתנים ואין חיוב במצוה זו שאין בה קיום מצות פריה ורביה והילכך לא נתקנה ברכה במצוה זו. אף בנושא אשה לשם פריה ורביה כיון (שאי) אפשר לקיים מצות פריה ורביה בלא קידושין ולא דמי לשחיטה שאינו מחוייב לשחוט ולאכול ואפ"ה כשהוא שחוט לאכול מברך דהתם אי אפשר לו לאכול בלא שחיטה אבל הכא אפשר לקיים פריה ורביה בלא קידושין וגם התם אפקיה קרא בלשון ציווי דכתיב וזבחת ואכלת אבל הכא כתיב כי יקח איש ועוד דבקדשים אי אפשר בלא שחיטה הילכך מברכין על כל שחיטה. **וברכה זו נתקנה לתת שבח להקב"ה אשר**

קדשנו במצותיו והבדילנו מן העמים וצונו לקדש אשה המותרת לנו ולא אחת מן העריות. והזכירו בו איסור ארוסות והיתר נשואות בחופה וקידושין שלא יטעה אדם לומר שהברכה של קידושין נתקנה להיתירה לו לכך הזכירו חופה לומר דדוקא ברכת חופה היא המתרת הכלה. **ולכהי נמי הקדימו חופה לקידושין** לומר והתיר לנו את הנשואות על ידי חופה שאחר ברכת הקידושין:

ריטב"א כתובות ז':

בברכת אירוסין מאי מברך אשר קדשנו ואסר לנו את הארוסות פירש"י ז"ל דהא מדרבנן שגזרו על יחוד פנויה אף ארוסה לא התירו עד שתכנס לחופה ובברכה כדאמרינן במסכת כלה כלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה ומדרבנן נמי מברכינן וצונו וכו' כדאשכחן בנר חנוכה ע"כ וכן עקר מיהו חופה מדאורייתא היא לעשות נשואה לענין הפרת נדרים ולטמא לה ולירשה למ"ד ירושת בעל דאורייתא וכן לדין מיתת אשת איש שזנתה בחנק יש הפרש מן התורה בין ארוסה לנשואה אף על פי שלא נבעלה וכדאיתא לקמן בפ' נערה וא"כ ע"כ חופה דאורייתא לעשות בנשואה לכל הדברים וכדאמרינן גבי בני נח בעולת בעל יש להם מן התורה נכנס לחופה ולא נבעלה אין להם כמו שיש בישראל מן התורה ארוסה מותרת וחכמים אסרוה כנדה עד שתכנס לחופה בברכה ואלו דברים ברורים וכ"כ הרמב"ם ז"ל הוצרכתי לכתוב כן מפני שיש מהנדזים על רש"י שהוא סבר דחופה לאו דאורייתא כלל.

כך הגרסא בכל הספרים והתיר לנו את הנשואות ע"י חופה וקדושין וכדמפרש ותימא גדולה למה תקנו לשון סתום כזה בברכה הנאמרת בסתם ור"ת גורס והתיר את הנשואות לנו ורבינו האי גרס והתיר לנו ואינו גורס את הנשואות כלומר והתירה לנו וכן ראוי לומר אלא שלא נהגו.

וא"ת כיון שחופה אחרונה היא גומרת היה לנו לומר ע"י קדושין וחופה וי"ל דה"ק והתיר לנו נשואות ע"י חופה וקדושין אשר קדמו להו וסמכי' חופה לנשואין כי הוא עושה נשואין. וי"א דגרסינן ע"י חופה בקדושין דידן ותקנה מפני שהיו אומרים בקדושין בבי"ת רפוי הוא לעול' בוא"ו ואמרו וקדושין וכל זה רחוק שלא לצורך:

מאן דלא חתים מידי דהוה אברכת המצות

פירש"י ז"ל כיון דכולה הודאה היא ואין הפסק בקשה בנתיים לא בעי חתימה כדאמרינן בפרק ערבי פסחים גבי ההוא דמברך בהבדלה ולא הוי חתים בברכת המצות טעמא מאי דהודאה היא ה"ה נמי הא: ומאן דחתים מידי דהוה אקידושא כיון דלשון קידוש' הוא כקידוש היום חתמיני' ליה כי התם והתם חתמינן משום שיש שם הפסק כגון כי הוא תחלה למקראי קודש עכ"ל רש"י ז"ל ונכון הוא משום דליכא לפרושי מידי דהוה אברכת הפירות ואברכת המצות ולא חתמינן בה משום דהוה מטבע קצר דהא וודאי ברכת אירוסין מטבע ארוך חשוב דהא מהדרינן ביה כמה ציוו עריות ואיסור ארוסות והיתר נשואות וליכא לפרושי נמי דחשיב ליה כברכת המצות משום דאמרינן בה וצונו דא"כ למה ליה למימר מידי דהוה אברכת פירות. ועוד שאומר כן וצונו אינו אלא כמו והזהירנו דלא אתמר אקב"ו אלא על צווה מ"ע ולכך הנכון כפרש"י ז"ל דעיקר בחתימה בא"י מקדש ישראל ותו לא וכן הוא בעיקר הנוסחאות וכן גורס הרמב"ם ז"ל ובגאוני' ז"ל

וי"ג מקדש ישראל ע"י חופה וקדושין ולא נהירא דכיון דברבנן בברכה זו קדושות איסור עריות ויש עוד בישראל כמה קדושות אין לפרוש ולומר אשר קדשנו ע"י חופה וקדושין לבד וכן כתב רבינו האי גאון ז"ל בתשובה גמרא היא בהדיא ברוך מקדש ישראל וכן מנהג בשתי ישיבות מימות חכמים הראשונים עד עכשיו לתוספות דבר שאתם מוסיפין גרעון הוא שאין קדושת ישראל תלוי בכך ויש לנו לחזור להלכה ולמנהגינו בהסכמת הנ"ל ע"כ וכן העידו משמו של הרי"ף ז"ל שהיה כתוב בהלכותיו בכתב ידו מקדש ע"י חופה וקדושין ואח"כ מחק והתקין מקדש ישראל בלחוד.

ונהגו ברוב מקומות לאומרו אחר הקדושין. ואיכא דקשיא ליה והא קי"ל כל המצות מברך עליהן עובר לעשייתן והרמב"ם הפריז על מדותיו ואומר שאם קידש ולא בירך לא יברך אחר הקדושין שזה היא ברכה לבטלה מה שנעשה כבר נעשה ולאו מילתא היא דהתם היא בברכת המצות שצריך להקדים ברכה למעשה וזו אינה ברכת המצות כלל כדפרישית לעיל דאלו היה ברכת המצו' היה לנו לומר אשר קדשנו במצותיו וצונו על הקדושין ולא היה לנו לומר על העריות כי היכן מצינו ברכה על האיסור אשר אסר לנו אבר מן החי והתיר לנו את השחוטים ועוד מה ענין חופה לכאן שאין אנו עושין בכאן מצות חופה ועוד אם כברכת המצות היא היאך אין (האסר) [הארוס] מברך אותה לא מצינו בשום מקום שזה עושה מצוה וזה עושה ברכה בשבילו אלא ע"כ ברכה זו אינו אלא בעינן קדושה על שקדשנו הקב"ה יותר מעכו"ם בענין פו"ר לפיכך אנו מסדרין עליו שצונו על העריות שאין קדושין תופסין בהם ואפי' הארוסות שקדושין תופסות בהם אסר לנו עד שתנשא לחופה ומפני שבברכה

היא כעין קדושה כדכתיב' לעיל לפיכך נהגו ישראל לומר על הכוס ואף על פי שאין זה מעכב וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל מעתה ראוי היה לאומרה אחר הקדושין שכן כל ברכה של קדושה מברך אותה אחר שחלה קדושה וכן הדרנו שבקצת מקומות נהגו לברך אותה קודם הקדושין ויש לתת טעם לדברים כי אף על פי שאינה ברכת המצות מקדשים אותה להקדים ברכה למעשה ואין מבטלין מנהג בדבר זה ומ"מ יש לתת טעם לדבריהם למה אין מברכין ברכת המצות על הקדושין והרמב"ם ז"ל נתן טעם לדבר שאין מברכין על המצות שאין עשייתם אלא גמר מלאכתם וזו אינה נגמר אלא בחופה ואפי' קידש בשעת חופה אינו בדין שיהיה עתה מברכין לזו ולא לזו דליהווי מילי דרבנן כחוכא והר' החסיד ז"ל היה נותן טעם כי לפי שהקדושין תלויים ברצון שניהם ודילמא הדר ביה חד מנייהו לא תקנו בזה ברכת המצוה ומפני זה נהגו ג"כ ברוב המקומות שלא לברך ברכת האירוסין אלא לאחר קדושין ואין טעם זה נכון ובירושלמי משמע שצריך לברך על הקדושין כברכת המצות קודם הקדושין דאמרינן התם בפרק הרואה כל המצות כולם מברך עליהם בשעה העשייה חוץ מן התקיעה וי"א אפי' חוץ מן הקדושין (כבעול) [בבעילה] אלא קדושי כספא ושטר מברכין כברכת המצות קודם הקדושין לפי מה שפשט במנהג בכל ישראל נראה שקבע שאין זה שיטת התלמוד בבלי שלנו ולא הזכיר שום גאון ברכה זו בשום מקום ומנהגן של ישראל תורה היא ובתוס' כתבו בשם רבינו יחיאל מפארי"ש שהוא מנהג לברך ע"פ הירושלמי משום דלא חזינן בגמרא דילן בהדיא דפליגי בהא כי הרבה ברכות שאין אנו נוהגים לומר שאין בתלמוד שכבר נתן כלל לברך על המצות ועל המנהג טעות הוא לפי שסוברים בקדושי אשה רשות ואינו כן אלא מצוה היא כמו שיש מצוה בפ"ר ומ"ש בפרק התכלת שאין מברכין על מצוה שאין עשייתה גמר מלאכתה נראה וודאי דל"ק ליה אלא כגון עשיית הסוכה ועשיית ציצית שאין עשייה עושה כלום בעיקר המצוה עד שילבש טליתו וישב בסוכתו בחג אבל הקדושין עצמם עושים מעשה גמור להתירה לה ע"י חופה ולאוסרת על כל העולם ומצוה באפי נפשה היא ולמה לא יברך עלי' אלא שמנהג מכריע ואמרו בירושלמי כל הלכה שהיא רופפת בידך פוק חזי עמא דבר היאך ינהיג אבותיכון.

כתבו התוס' דברכת דקדושין אפילו כשהקדושין ע"י שליח וסמך לדבר דמסכת כלה עבוד אסמכתא לברכת אירוסין מדכתיב ויברכו את רבקה ושם לא היה אלא אליעזר ואין לחלק בזה בין כשהוא עושה שליח בין כשהיא עושה שליח וכן כתב הרמב"ם ז"ל המקדש אשה בין על ידי עצמה בין על ידי שליח צריך לברך קודם הקדושין הוא או שלוחו ואח"כ מקדש ע"כ ומ"ש שצריך לברך הוא או שלוחו אזיל לטעמיה שס"ל שזו ברכת המצוה וכבר זה היה דברים אלה בידינו ומנהג פשוט הוא בכל הארצות שמברך אותה שליח ציבור ונכון הוא:

ט"ז יורה דעה סימן א ס"ק יז

דבשחיטה נראה טעמו דאחר מברך שפיר דברכת השחיטה אינה באה על השחיטה עצמה דהא אין חיוב לשחיטה אם אינו רוצה לאכול אלא עיקר הכוונה לתת שבח למקום ב"ה על שאסר לנו אכילת בשר בלא שחיטה ובזה ודאי כל ישראל שייך באותה ברכה שהרי על כולם יש איסור אלא שאין מקום לברך שבח זה אלא בשעת שחיטת שום בהמה דוגמא לדבר שזכר ב"י בסי' רס"ה בשם ר"ת בברכת להכניסו בברית שהיא שבח והודיה בכל שעה על קדושה זו ע"ש ומ"ה ניחא בברכת אירוסין שהחתן מארס והרב מברך דגם שם מברך על איסור עריות שאסר לכל ישראל אבל בהפרשת תרומה הוה עיקר הברכה על מצות הפרשה לא על איסור אכילת טבל שהרי מצות הפרשה חיוב עליו אפילו אם אינו רוצה לאכול מן התבואה עדיין א"כ הוה מצוה זאת כשאר מצות

ברכה ארוכה

רש"י ברכות מ"ו.

כדתיבא כו' יש מהן כו' – כגון ברכת פירות ומצות פותח ואינו חותם וטעמא מפרש בערבי פסחים (דף קה.). משום דכולה חדא הודאה ואין הפסק דבר תחנה או דבר אחר בתוכה כמו שיש בקדוש כי הוא יום תחלה למקראי קודש והנחילנו.

רש"י פסחים ק"ה.

הודאה היא – ואין בה הפסק דבר אחר לא הפסק תחנה ולא הפסק ריצוי הלכך בפתיחתן סגי ולא דמו לברכת קידוש שצריך לספר בשבח שבת וברכת יוצר אור שיש בה הפסק תחנה כגון ברחמיך הרבים וברכת אבות יש בה רצוי לפיכך צריך לפתוח ולסיים בשבחו של מקום.

מצות קידושין

רמב"ם ספר המצוות מצוות עשה רי"ג

היא שצונו לבעול בקדושין ולתת דבר ביד האשה או בשטר או בביאה, וזו היא מצות קדושין, והרמז עליו "כי יקח איש אשה ובעלה" וגו' (דברים כ"ד:א'), הורה שהוא יקנה בביאה, ואמרו ויצאה והיתה, כי כמו שההוצאה בשטר אף ההויה בשטר. וכמו כן למדנו שהיא נקנית בכסף מאמרו באמה העבריה אין כסף לאדון זה אבל יש כסף לאדון אחר ומנו אב. אבל קדושין דאורייתא אמנם הם מבוארים שהם בביאה כמו שהתבאר במקומות מכתובות וקדושין ונדה. וכבר התבארו משפטי מצוה זו בשלמות במסכת קדושין. ובבאור אמרו (בבלי קידושין ט'): קדושי ביאה שהם דאורייתא.

רמב"ם אישות – הקדמה

א' לישא אשה בכתובה וקידושין,

רמב"ם גירושין – הקדמה

מצות עשה, והיא, שיגרש המגרש בספר.

בה"ג מניין המצוות פרשיות

(נח) פרשת ליקוחין

סידור רס"ג עמ' צו

ומברכות המצוה ברכת הנישואין: כשישא בן ישראל בת ישראל צריך לכתב לה כתובה, ומאסף מנין אנשים ומקדש אותה בכוס יין והדס אם אפשר למצאם, ומברך ב' א' ה' א' מ' ה' בורא פרי הגפן ואחריה מברך בורא עצי בשמים ואח"כ מברך ברוך אתה ד' א' מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על העריות ואסר לנו את הארוסות והתיר לנו את הנשואות על ידי חופה וקידושין ברוך אתה ד' מקדש ישראל. אח"כ הוא אומר אריסת לי ומקודשת לי אנתי פלוניתא בת פלוני לדילי אנא פלוני בר פלוני **בהדין כסא ובמה דאית ביה** [ויהיה בו דבר מכסף] ובהדא כתובה ובמה דכתיב בה.

אפיקי ים ח"ב סימן ב

ראיתי ונתתי אל לבי בדבר הנהוג אצלנו שמסדר הקידושין מברך על הכוס ואינו טועם כלום ממנו, ורק נותנים להחתן והכלה לטעום, ולא אדע על מה סמכו העולם בזה...

ובאשר הדבר היה מוזר מאד בעיני, שאלתי בזה את כבוד ידידי הרב הגאון שמחה זליג שליט"א הראב"ד בבריסק... ואדמו"ר הגאון זצ"ל בעצמו (הכוונה לגר"ח) היה מנהגו, כי היה נשפך קצת מהכוס על ידו, והיה טועם לאחר הברכה מהנשפך על ידו, באופן שלא הרגישו הרואים...

מסכתות קטנות מסכת כלה רבתי פרק א הלכה א - ג

הלכה א

כלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה שלא טבלה, מה נדה שלא טבלה אסורה לבעלה, אף כלה בלא ברכה אסורה לבעלה.

אמר רבא באי זו ברכה אמרו, ברכת שבעה, ולא ברכת האירוסין ואי זו ברכת האירוסין, אמר רב יהודה ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על העריות ואסר לנו את הארוסות והתיר לנו את הנשואות על ידי חופה וקידושין, ברוך אתה י"י מקדש ישראל על ידי חופה וקידושין. ושבע ברכות היכי מברכין, אמר ר' לוי בורא פרי הגפן, ושהכל ברא לכבודו, ויוצר האדם, ואשר יצר, שוש תשיש, שמח תשמח, ברוך אתה י"י אשר ברא. מיתיבי לא תשא את שם י"י אלהיך לשוא, כיצד כגון המברך ברכה שאינה צריכה לגופה, והכא כיון דמברך בורא פרי הגפן, היכי עביד דטעים ליה, דהאמר מר טעמו פגמו, דמסריק בדיה ושתי, התינח דאיכא חמרא, ליכא חמרא אמאי מקדש, אשיכרא, בכפרני מאי, אשיכרא או אריפתא. איבעיא להו ברך להו לכולהו שלא כסדר מאי, או חסר אחת מהן מאי, תא שמע ברכות אין מעכבות זו את זו, ולוי איקלע לבי הילולא וברוך שית, לבר יין, קא משמע לן דאף על גב דחסר לא חייש, דלמא שאני התם דאמר חד יצירה.

הלכה ב

ומנין לברכת כלה מן התורה, שנאמר ויברכו את רבקה.

מידי בכוס ברכוה, אלא אסמכתא היא. ור' יוחנן אמר מהכא, ויברך אותם אלהים ויאמר להם אלהים פרו ורבו, אלא מעתה בחיות דכתיב בהו ויברך אותם אלהים הכי נמי, אלא משום דכתיב ויבן י"י אלהים את הצלע, ותאנה שכן בכרכי הים קורין לקלעיתא בנייתא.

הלכה ג

ומנין שאפילו אלמנה צריכה ברכה, שנאמר ויקח עשרה אנשים מזקני העיר ויאמר שבו פה וישבו, ויאמרו כל העם אשר בשער והזקנים עדים יתן ה' את האשה הבאה אל ביתך כרחל וכלאה אשר בנו שתיהם את בית ישראל ועשה חיל באפרתה וקרא שם בבית לחם. שמע מינה תרתי, שמע מינה שברכת חתנים בעשרה, ושמע מינה אפילו אלמון עם אלמנה מברך. מיתיבי במה מברכין בבחור שנשא בתולה, ובחור שנשא אלמנה, ואלמון שנשא בתולה, אבל אלמון עם אלמנה לא, התם בשבעת ימים.

העמק שאלה טז:א

מיתבעי לי לקדושי ברישא וברוכי ברכת ארוסין בעשרה כו'.

למדונו רבינו תרי מילי. חדא דקידושין קודם לברכת ארוסין ... עוד למדונו רבינו דברכת ארוסין בעשרה. וכלשון רבינו כתב גם כן בה"ג ריש ה' כתובות בר ישראל דבעי למינסבא איתתא מיבעי לי לקדושי ברישא וברוכי ב"א בעשרה [כצ"ל]. דאמר ר"נ אמר לי הונא תנא מנין לברכת חתנים בעשרה שנאמר ויקח בועז וגו'. **הרי שהביא דרשה דבועז על ב"א. וממילא למדנו דבעינן עשרה.**

והרא"ש פ"א דכתובות ס"ב הביא זה הדין משמו ש"ר וכתב דה"ר שמואל הנגיד נחלק עליו ... והוסיף עוד הרא"ש והביא שני דעות בזמן ב"א ... כל זה דברי הרא"ש ז"ל ולא עירב הני תרי דינים בהדדי.

אבל לי נראה דמישך שייכן בהדדי.

ועיקר מחלוקת הגאונים הראשונים תלי' בברכת רבקה. ומשום דתניא במס' כלה והביאו התו' בכתובות שם. מנין לברכת חתנים מה"ת שנאמר ויברכו את רבקה וגו' ומנין שאפי' אלמנה אסורה שנאמר ויקח בועז עשרה

אנשים וגו' **משמע דברכת רבקה ודבועז חד נבגא דברכתא נינהו ולא כמש"כ התו' דיל' דברכת רבקה ב"א** וברכת בועז בנושואין. **אלא חדא מילתא הוא רק לא הביא הגמרא אלא דבועז משום דמהתם נ"ל דבעשרה.** ועלה קשקיל וטרי מנין לברכת חתנים בעשרה שנאמר ויקח בועז וגו'. **אבל עיקר הברכה נ"ל בבתולה מרבקה ובאלמנה מבוועז. ובשניהם הדין שוה. וס"ל לרבינו ובה"ג דברכת רבקה דקידושין הוי.** שהרי עדיין לא ראתה פני יצחק ואליעזר ה' שליח לקדש. ומש"ה הביא רבינו בפרשה זו דיני קדושין ע"י שליח ג"כ בשאילתא הסמוכה. **והרי למדנו הני תרתי מילי דברכת קידושין בעשרה מהא דבועז. וגם למדנו דברכת קידושין אחר הקידושין. ואפי' אחר זמן מרובה כהא דרבקה שהרי משאמרו ותהי אשה לבן אדוניך וגו' נתקדשה רבקה.** והברכה ה' בשעת שלוח. אלמא דזמן ברכת אירוסין עד הנשואין והא שלא ברכו תיכף בשעת קידושין אפשר שלא ה' שם עשרה עד שעת הלוי'. כ"ז דעת רבינו ובה"ג. וממילא אדא קושית הר"ש הנגיד ז"ל. **שהרי לא בעינן דוקא לקבץ עשרה בשעת הקידושין. ואימתי שיזדמנו עשרה יברכו.** והרי דין הברכה כדן הסעודה של אירוסין שג"כ מצוה כדאי' פ' אלו עוברין. ויכולים לעשות גם אחר יום ארוסין כמש"כ המ"א סי' רמ"ט והכי מוכח במ"ק ד' י"ח ב' והיינו דקמ"ל שמואל דמותר לארס בחוה"מ אע"פ שאסור לעשות הסעודה עד אחר החג ע"ש. **אבל דעת הנגיד וסיעתו שברכת רבקה הוא סמך לברכת נשואין שהרי ברכו לרבקה. והכי מוכח בפרקי דר"א פ"ו וכחזן שהוא עומד ומברך את הכלה בחופתה כו'. וברכת ארוסין ה"ה ככל המצות.** ומש"ה מברכין דוקא לפני קדושין להרי"ף ורמב"ם או סמוך אחר אירוסין מיהא להראב"ד וסיעתו ז"ל. אבל אחר הקידושין וסלוק הענין לכ"ע לא...

ויש להקשות לדעת רבינו וסיעתו הא דאית' בירו' ברכות פ' הרואה והביאו הר"ן פסחים פ"א והה"מ בשם הרמב"ן דכל המצות מברך עליהן עובר לעשייתן חוץ מקדושין בבעילה. הרי דקדושי כסף ושטר מצוה לברך עובר לעשייתן ככל המצות. ... אבל לדעת רבינו קשה הירושלמי שהרי לכתחילה עיקר ב"א הוא לאחר הקידושין. ואין זה בכלל ברכת המצות שנימא חוץ כו' ומאי אריא חידושי ביאה. וי"ל דבאמת כבר הקשה הרא"ש ור"ן אמאי לא מברכי אקב"ו על הקידושין. ודברי הרא"ש הארוכים בזה. כבר נסתרו לפי דעת רבינו בסי' קס"ה כמש"כ אות א' בס"ד. מיהו הר"ן כ' משום שעדיין לא נעשה גמר המצוה עד הנשואין. וזה אינו אלא בקידושי כסף ושטר. אבל בקידושי ביאה באמת היה צריך לברך אקב"ו על הקידושין מלבד ברכת ארוסין שלמדים מקראי דרבקה ובוועז. או לכלילניהו בב"א. ומש"ה הוצרך לפרש דא"א מט"א וזה דוחק. **ויותר י"ל דס"ל לרבינו וסיעתו. מדלא פי' תלמוד דילן חוץ מקידושי ביאה וע"כ א"א לומר דקסברי לברך עובר לעשייתן דודאי אסור משום לא יראה בך ערות דבר. אלא משום דס"ל שאין ברכת ארוסין כלל בכלל ברכת המצות. ופליגי התלמודים בהא גופא. דהירו' ס"ל כפרקי דר"א דברכת רבקה של נשואין הוה וכמבואר בירושלמי כתובות פ"א ה"א משה התקין ז' ימי המשתה ולא תיקן לאלמנה כלום. אע"ג דתימר לא התקין לאלמנה כלום טעונה ברכה מבוועז כו' הרי דבנשואין מיירי. וברכת ארוסין אנשי כנה"ג תקנינהו ככל המצות. ותלמוד דילן ס"ל דב"א מרבקה ובוועז נ"ל.** וא"כ אין לה שייכות דוקא אחר האירוסין. ויש להוסיף ליישב קושיית הרא"ש ור"ן אמאי לא תקנו בארוסין ברכת המצות במטבע קצר ככה"מ. וכבר כתבנו שישוב הרא"ש שאין בקידושין מצוה נסתר מדברי רבינו.... **אבל נראה דמשום שכבר הי' ב"א קדומה מזמן אבות ונהוגה בישראל לברך בעשרה מישראל מאירוסין עד הנשואין. מש"ה לא תקנו אנשי כנה"ג לברך בשנים מטבע קצר.** שהרי כ"פ יש בשעת אירוסין עשרה ומברכין ברכה הנהוגה ושוב אין לברך עוד מטבע קצר. וכיב"ז לא תקנו אקב"ו לקרות ק"ש. משום שיש לה ברכה אחרת אהבה רבה ואהבת עולם. ובאמת כ' הרא"ש בשם רב עמרם גאון ריש ברכות שאם קרא ק"ש של ערבית שלב"ז עם ברכותי' וחוזר וקורא בזמנה שצריך לברך אקב"ו לקרות ק"ש. אלמא הי' ראוי לברך אקב"ו על ק"ש אלא משום אהבה רבה לא תקנו שוב ברכה קצרה. וכן בקרה"ת לא תקנו אקב"ו משום שיש ברכה מה"ת אשר בחר בנו כו' ו... סברא מעליא הוא שלא תקנו במקום שיש ברכה קדומה זולת אקב"ו... נראה לי שרבינו ובה"ג מודים שאם נזדמנו עשרה לאירוסין אפשר לברך לפני ארוסין. ולא כתבו לקדושי ברישא. אלא משום דמצוי הי' בזמנו לקדש בשנים ולאח"ז מרובה יברכו בעשרה. משא"כ להיפך אינו מצוי לברך בעשרה ותיכף אח"כ יקדש בשנים. והיינו שאנו נוהגים לברך לפני הקידושין. משום שמתקבצים עשרה לחופה. ולא משום שאין נוהגים כשיטת רבינו. שהרי קיי"ל כהגהת רמ"א אה"ע סי' ל"ד שמנהג לברך בשעת הנשואין אפי' קידש כבר ולא בירך אז. וזהו דעת רבינו ובה"ג כמש"כ. וכל"כ בס' שם הגדולים בשם ס' הפרדס כ"ו בזה"ל בברכת אירוסין אין לנו להטות מדברי הגאון אדונינו ר"א משבחא כמפי משה ע"ה עכ"ל ומש"ה המנהג שהחזן מברך ולא כהרמב"ם ז"ל שכל שהחזן מברך כשאר ברכת המצות. אלא כמש"כ דכ"ע מודו דאפשר לברך לפני קידושין רק שיתקבצו עשרה. ...

העמק שאלה ט"ז:ח'

מברכין ב"ח בבית חתנים כל שבעה. בגמרא וברי"ף ליתא האי בבית חתנים ורבינו ובה"ג הוסיפו ללמד לאפוקי בבית הארוסין ביהודה. דאע"ג דמברכין. מכ"מ אינו כל שבעה. אלא בשעת הארוסין. והוא מחלוקת הראשונים. דבהגהת מרדכי קידושין פ"א ס' תקמ"ה כ' בשם תשובת הרשב"א בעל התו' בזה"ל ועוד מסתבר דכלה בלא ברכה דאסורה היינו בלא חופה אלא דנקיט בל"ב לפי שעושין ברכה בשעת נשואין. ופ"ק דכתובות אר"י אף בבית הארוסין מברכין אותה לפי שמיחדין אותה קודם כניסה לחופה היינו כדי שיחשוב כניסת חופה משעת ארוסין וביהודה שנו כדאי' התם. ועיקר הדבר תלוי בחופה. דכל ביאת ארוסין כביאת זנות כ"ז שלא נכנסה לחופה. אבל משנכנסה לחופה ה"ה כאשתו לכל דבר כו' ואפי' בלא ברכה עכ"ל והביאו בד"מ אה"ע ס' ס"ב אות ז'. וא"כ היו מברכין בבית הארוסין כל שבעה. ונגמר הנשואין לגמרי. ומה שעשו אח"כ נשואין אפוששי שמחה בעלמא הוא. והכי משמע דברי התו' כתובות ד' ט' ב' ד"ה מאי לאו כו' דעל דעת כן מתייחד.

אבל הרמב"ם ה' אישות פ"י ה"ו כו' המארס אשה וברך ב"ח ולא נתייחד עמה בביתו עדיין ארוסה היא שאין ב"ח עושה הנשואין אלא הכניסה לחופה. ארס וכנס לחופה ולא ברך ב"ח ה"ז נשואה גמורה. וחוזר ומברך אפי' אחר כמה ימים. ולא תנשא נדה עד שתטהר. ואין מברכין לה ב"ח עד שתטהר. ואם עבר ונשא וברך אינו חוזר ומברך. עכ"ל. והנה דין הראשון הוא מנהג יהודה. דכיון שלא נתייחד עמה אלא בבית חמיו עדיין היא ארוסה לכל דבר. והה"מ שם ה"א הביא ראי' דאיסור ארוסה אינו אלא מדרבנן ממנהג יהודה שמיחדין אותה קודם כניסה לחופה. ואי היתה אסורה מה"ת לא הי' מותר להתייחד עמה עכ"ל. ולא עוד אלא שגם ביהודה לא היו מתייחדין כלל בשעת ארוסין. אלא היו דרין יחד. ובמשך בין ארוסין לנשואין היו מתייחדין. ומכ"מ אינה ברכה לבטלה. ומכאן למד הרמב"ם בחופת נדה לדעתו ז"ל שאינה חופה לכ"ד ומכ"מ אם ברכו אז אינה ברכה לבטלה. אלא שהנ"מ בין חופת נדה לארוסין שביהודה. דבארוסין שביהודה לא היו מברכין אלא פ"א. ובשעת הנשואין היו מברכין כל שבעה משא"כ בחופת נדה אי נהגו כדן חופה כשירה וברכו כל ז' שוב אין לברך עוד.

וכת"א כ"מ מאי אהני הברכה ביהודה. הא עדיין אסורה משום ארוסה. איברא ודאי אדם כשר אינו בועל עד נשואין. וכ"כ בפשיטות בשו"ת אהלי תם ס' קס"ז בזה"ל ואפי' ביהודה היו מתייחדין אבל לא שהי' דרכם לבא עלי' עכ"ל. והא דאי' בירו' פ"א ה"ה שהתקינו שיהא בעלה בא עלי' עודה בב"א כדי שתהא נגררת אחריו. היינו משום שהיו רואין שהיא נתפסת לאסטרטוס התקינו להתיר איסור ארוסה. אבל יחוד מותר שלא גזרו על איסור דרבנן של ארוסה כמש"כ הה"מ שם משא"כ איסור כלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה. לפיכך היחוד ג"כ אסור כמו חתן שלא בעל ופירסה אשתו נדה [ולזה כוון הר"י מאורלייניש בתו' יבמות ד' ל"ו ב' ד"ה ולא. שכ' דארוסה בל"ב חמור מאיסור דרבנן של מינקת והיינו משום דאסרו אפי' יחוד משא"כ שאר איסור דרבנן] עוד דייקו כנדה שהביאה אינו ביאת זנות כשאר פנוי'. משא"כ איסור ארוסה ה"ה כביאת זנות מד"ס. והיינו שהקפידה ההיא ארוסה בפ' הנזקין שא"ל אל תגע בי שאין לי כתובה ממך. ולא הקפידה על הברכה. דאיסור ארוסין ובלא כתובה ה"ה כביאת זנות ופוגמה וכדתנן ר"פ אע"פ רמ"א כל הפוחת לכתולה ממאתים ולא למנה ממנה ה"ז בעילת זנות. משא"כ בלא ברכה אין גנאי לאשה. ועוד י"ל דמיהודה קאיתין וכבר ברכו בשעת ארוסין וע"ע להלן עוד ישוב לזה. קצרו ש"ד שני איסורין הן מדרבנן ואין דומין זל"ז. איסור ארוסה ה"ה כזנות מדרבנן. ולא גזרו על היחוד. ואיסור בל"ב ה"ה כנדה ומכ"מ אינו כביאת זנות ואינו מעכב החופה. דברכות אין מעכבות כמש"כ הרמב"ם. והיינו דתני כלה בל"ב כו' אלמא דמכ"מ כלה היא אלא שמחוסרת ברכה וכ"ז הוא דעת רבינו ובה"ג שדייקו שאין מברכין כל שבעה אלא בבית חתנים ולא ביהודה בשעת ארוסין. ואי הו' דין נשואין ביהודה לא הי' צריך התנא להשמיענו שאין לה טענת בתולים כדתנן שם ד' י"ב אלא ודאי ארוסה היא לכ"ד וביאתה באיסור. ומכ"מ א"י לטעון ט"ב דעפ"י רוב אינו עומד ע"ע. ...